

Problema federalizării. Pe marginea unui articol de ziar

Radu Baltasiu, doctoratul în Sociologie, prof.univ.dr. la Universitatea din București, directorul Centrului European pentru Studii în Probleme Etnice al Academiei Române. Membru Advanced Research in Scientific Areas, International Sociological Association. Domenii de interes: sociologie generală, istorie socială, relații internaționale, geoeconomie, comunități și etnicitate, multimedia.

Puțină teorie

Cuvântul e de două feluri: *model* și *vorbărie*. Ca *model*, derivă din *logos*, cuvântul întemeietor. Cuvântul întemeietor este tradiția. Respectul față de tradiție este definitoriu pentru succes. Altfel, ne paște reinventarea roții cu fiecare *ego*. La om, tradiția înseamnă conștiința spațiului. Societatea, ca ansamblu de relaționări între oameni atât de diferiți este posibilă pentru că există conștiința teritoriului. Conștiința teritoriului este ceea ce definește cadrul de interacțiune și tot acesta face posibilă interacțiunea. Conștiința teritoriului se transmite prin vorbire. La omul modern, conștiința teritoriului se numește *Patrie*. Teritoriul de *dincolo de noi*, problema geografiei și a ecosistemelor, *Cosmosul*, ține de conștiința universală a umanității, care ar trebui să fie în fiecare. *Aceasta urmează, însă, conștiinței de neam*. Altfel, ești turmentat, cum arătai în postul anterior. Sau, vector, cum vedem aici. Vector al turmentării.

Idea este produsul gândirii. Iar gândirea, după Heidegger, poate fi bună, dacă are ca suport grija, sau rea, în absența acesteia. Grija, de regulă, este îndreptată spre *Celălalt, până la sacrificiul de sine* și este definitorie pentru ființă, mai exact pentru calitatea omului de a fi ființă. În absența grijii, omul vorbește. Și vorbește. Omul fără cadru de desfășurare al vorbei deconstruiește tradiția, întemeiată pe *logos*. Și pentru a fi auzit mai bine, vorbărețul vrea să devină și mai vorbăreț, punând mâna pe cele trei mari instituții ale vorbirii în societate: tribuna politică, mass-media și catedra universitară. Incompetentul vrea neapărat să se facă auzit. Este fudul. Rezultă că omul care vorbește mult, în ciuda aparențelor, nu are griji. Și nu are nici vreo ascultare. Vorbirea este scurtată de ascultare. Altfel nu știi pentru cine exiști. Nu întâmplător, cu cât se vorbește mai mult cu atât nevoia de reglementare este mai mare. Mai mult, criteriul de judecată se mută "în străinătate". Acum plasăm o nouă reglementare, federalizarea prin regionalizarea României, tot în afara comunității, undeva în "Europa". "Mai cu seamă că în Europa există o tradiție federalistă ...[care] funcționează destul de bine." ([România Liberă](#), 22 nov. 2012) Vorbirea cu grijă adaugă. Vorbirea fără grijă lichidează în numele reformei. Prima este patriotică. Cealaltă, xenocentrată. Cu alte cuvinte, patriotismul este condiția judecării corecte *în raport cu interesul public*.

Cotidianitatea, arată Heidegger, este ratarea sinelui, atunci când omul devine flecar și curios de dragul curiozității, o maimuță printre cuceririle umanității și ale colectivității de unde vine.

Vorba în vânt nu este însă non-valoare. Este anti-valoare. Pentru că deconstruiește. Are scopuri precise.

Omul-vector, raționalizator fără memorie. Să i-o împrăștiăm

Cine se opune federalizării este, evident, din oficiu *nerațional, radical*, un ins cu capul în sacul mitului statului natural, care nu e bun pentru că "e sedimentat de propaganda ceaușistă". Îmi pare rău

pentru doamna vector, dar are o memorie inuman de scurtă. Popoarele au avut de suferit foarte mult de pe urma inumanității memoriei scurte a ideologilor marilor dictaturi.

Ca manipularea să fie legitimă, autorul-vector trimite neapărat și la Caragiale, care avertiza că "Vechiul regat" a fost dintotdeauna o "școală a distrucțiunii". Dacă în Vechiul Regat se practica o politică a distrucțiunii, în Transilvania se desfășura una a anihilării etnice. **Ce se făcea pe vremea lui Caragiale în Ardeal?** Între 1867 și 1908 s-a promulgat un pachet de legi ale presei și ale învățământului (Legile Apony) prin care se avea în vedere maghiarizarea forțată.

Legea presei

„Vicentele de Guichen publică în ziarul LA LIBERTE nr. 17.308 din 1913, reprodus în ROMÂNUL nr. 167, din 1/14 august 1913 un rechizitoriu împotriva stăpânirii ungurești a Transilvaniei, din care citez: ...Procesele de presa se înmulțesc mereu pentru niste delikte fără nici o importanță, pentru proteste adeseori demne și moderate, pentru libertatea cu care unii publiciști au proclamat sus și tare dreptul la viață al compatrioților lor. De la 1886 până la 1908, nu mai puțini de 367 de ziarști români au fost târâți înaintea justiției ungurești și condamnați."

Legea învățământului

"Arthur Nicholson, consul general al Marii Britanii la Budapesta, într-un raport către ministrul de externe al Marii Britanii în anul 1891, luna iunie:

'...Plângerile românilor transilvăneni sunt determinate în primul rând de maghiarizarea școlilor întreținute de ei din fondul bisericesc. Este aproape imposibil să scoți un număr suficient de învățători români cunoscători ai limbii maghiare, de aceea există temerea ca școlile naționale bisericești vor fi înlocuite din ce în ce mai mult cu școli maghiare de stat. Cererile românilor pentru deschiderea de școli medii au rămas nerezolvate și din 1868 n-a mai putut fi întemeiat nici un nou gimnaziu românesc. O a cincea școală medie care le aparținuse mai înainte a fost chiar închisă.'

La cele 3.500.000 români din Transilvania existau 4 licee și un gimnaziu susținute de Biserica ortodoxa." (citate date din [blogul de istorie al lui Vladimir Roșulescu](#))

Interlocutorul inventat: "patriotismul ardelenesc"

Ca să iasă de sub umbrela flecărelii, articolul inventează o comunitate, un interlocutor valabil, pe care-l pune în opoziție cu România: "românii ardeleni", "transilvănenii", "modernizarea Transilvaniei". Și pentru că obliterează România și românescul, deci nu are o grijă ziditoare în raport cu comunitatea, materialul e incapabil să găsească alte ancoră, decât că "tradiția federalistă ... [în] Elveția, Austria sau Germania funcționează destul de bine". **România este o societate cu o comunitate unitară, definită printr-o tradiție și limbă comune. România nu este un mozaic de dialecte și nici de tradiții.** România este tot atât de diversă pe câte nuanțe de verde are iarba, dar tot atât de unitară ca aceasta.

Esența este conștiința națională. Nu există conștiință regională. Deci nu putem vorbi de un "patriotism ardelenesc". Spuneți-i asta lui Avram Iancu. Conștiința locului colectiv la români are peste 2000 de ani și este de tip județ-jude, de la trimisul împărătesc care împărțea dreptate, respectiv boierul ridicat dintre țărani care face același lucru (jude-cneaz).

Regiunile nu au relevanță în conștiința colectivă decât din punct de vedere istoric, dar acestea sunt macroregiuni, care cuprind fostele țări domnești. Activitatea politică și economică din fostele țări românești au fost constant convergente și au produs România Mare.

În Europa modelul regionalizării este, de fapt, modelul unor comunități care au tradiții diferite, inclusiv lingvistice, ceea ce în România nu este cazul. România este printre puținele state europene care au un teritoriu unitar din punct de vedere lingvistic și al obiceiurilor. De ce accentuăm ceea ce nu există?

Scoaterea județului din conștiința colectivă și înlocuirea lui cu regiunea, nu numai că va readuce România mai aproape de un proiect de care conștiința colectivă este străină - "România, stat federal"

(federația presupune regiuni cu diferențe culturale și chiar etnice majore), dar va anihila unul dintre puținele reperi administrative din conștiința statului la nivelul publicului.

Datele. Ce spun datele?

"Bucureștiul primește doar 29,6% din banii colectați de stat sub formă de impozite. mai exact, Capitala a contribuit la bugetul central cu 5,47 miliarde de euro și a primit înapoi doar 1,45". ([Stiri de Cluj, 31 iul 2011](#))

"București are cea mai mare pondere în economia României, fiind urmat [la mare distanță] de Cluj, Timiș, Argeș, Constanța, Prahova și Brașov." ([econtext.ro, 25 aug. 2011](#))

Doamna din serviciul de vectorizare a spațiului public care semnează materialul arată că este necesară "Conștientizarea faptului că ardelenii participă cu mai mulți bani la bugetul de stat decât celelalte provincii istorice și că în schimb guvernul de la București alocă bugete prea mici pentru dezvoltarea regiunilor de vest este primul pas spre revendicări autonomiste sau federaliste."

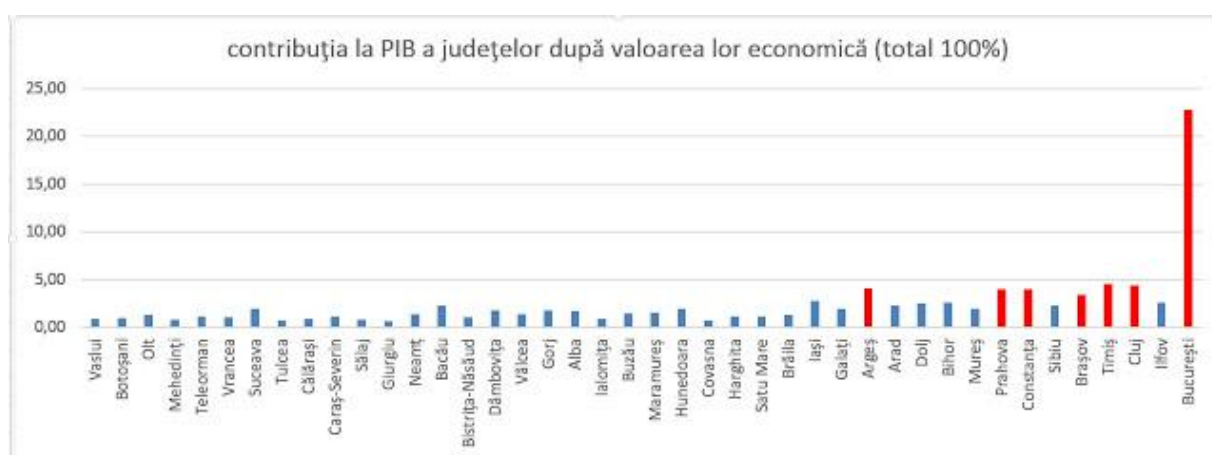

Fig. 1. Bucureștiul are o putere economică echivalentă cu a primelor 6 județe la un loc.

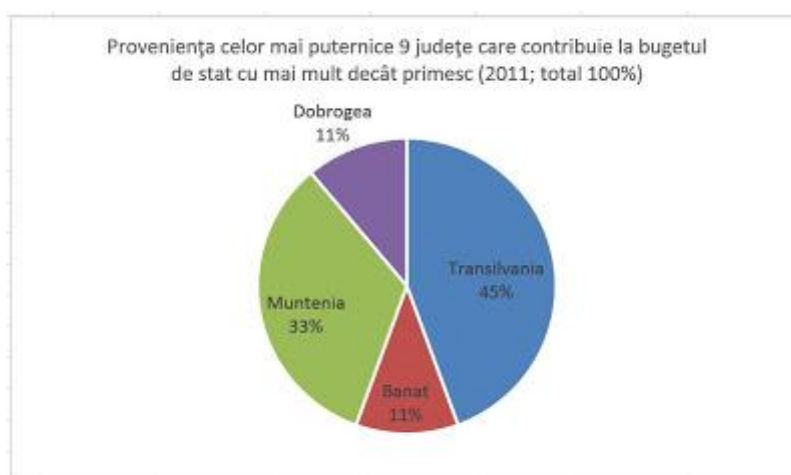

Fig. 2. Cele mai puternice județe, care oferă mai mult de jumătate din încasările lor bugetului de stat, sunt: București, Ilfov, Mureș, Prahova, Constanța, Sibiu, Cluj, Timiș, Brașov.

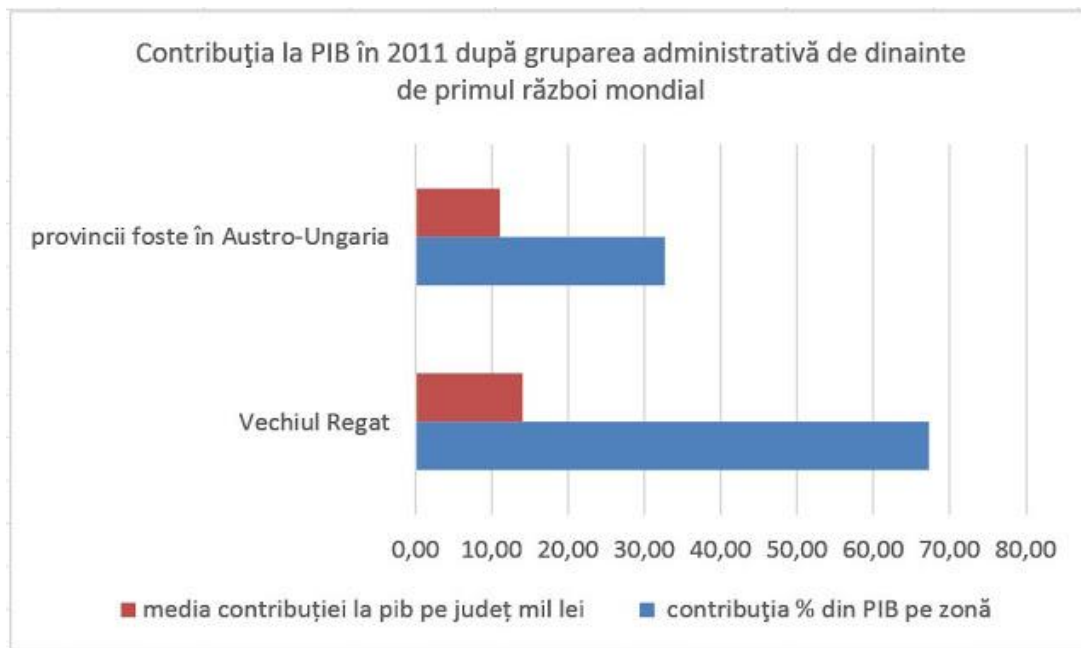

Fig. 3. Județele din Vechiul Regat au o productivitate a muncii mai mare și, în consecință, o contribuție mai mare la PIB.

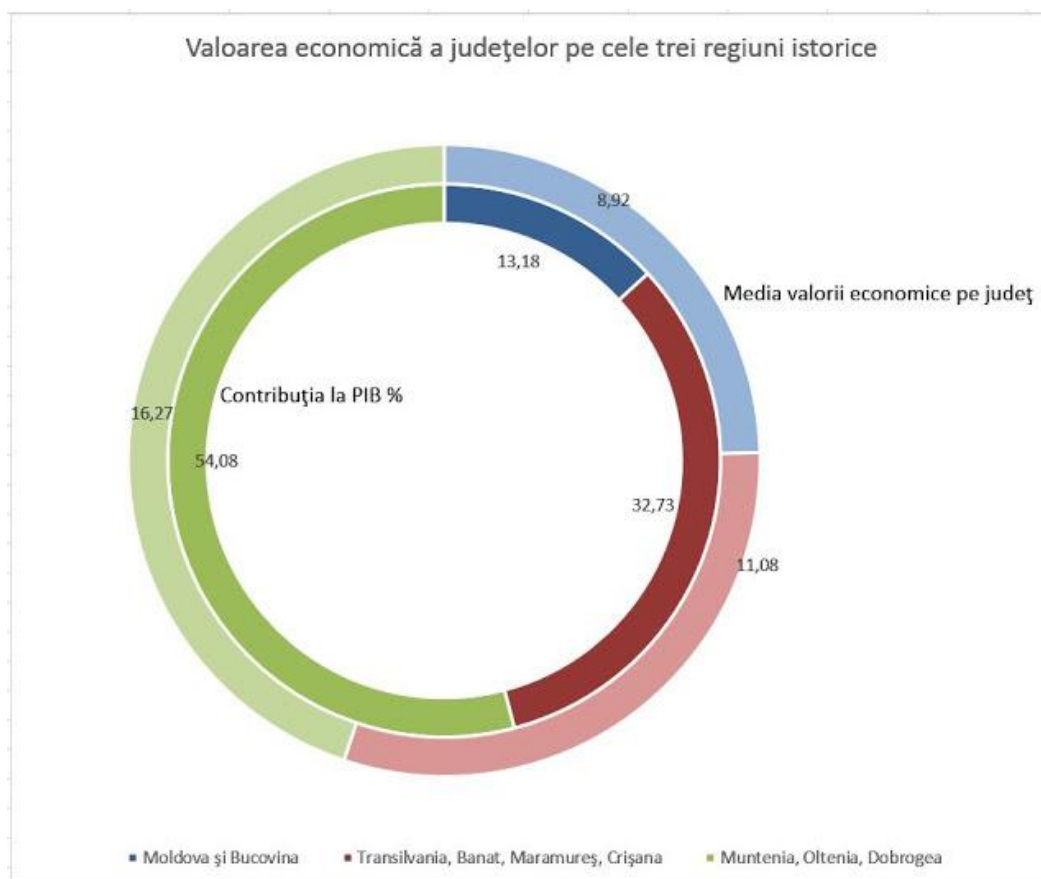

Fig. 4. La o privire mai atentă se observă că Moldova produce cea mai mică valoare economică pe județ (8,92%) și are, în consecință, cea mai mică contribuție la bugetul național (13,18%)

surse: *Econtext*, 25 aug. 2011, Topul județelor din România după valoarea lor în bani ..., *Gândul*, 31 iul 2011, "Harta banilor din România, pe județe. Vezi aici cât primește înapoi județul tău..."

Nostalgia mitteleuropeană trebuie tratată

Se spune în articolul amintit: "Transilvania live tv" cultivă cu metodă patriotismul ardelean, superioritatea celor care locuiesc aici, influențele austriece și investițiile de toate felurile de care s-a bucurat provincia înainte să fie alipită la România." Nu știam că asta se întâmplă la *Transilvania live tv*. O fi. Din nou avem dovada unei memorii scurte: Transilvania s-a unit cu România, nu s-a alipit. Dar, în fine, e o chestie de sensibilitate și de patriotism, vorba textului.

Constatăm cu ușurință din Fig. 3, "Contribuția la PIB după gruparea administrativă de dinainte de primul război mondial" că România a progresat mult de la 1918 încoace. Cea mai mare parte a PIB-ului nu se face în Transilvania ci, în Vechiul Regat. "Influențele austriece și influențele de toate felurile de care s-a bucurat" Transilvania pot fi constatări arhitecturale interesante, dar nu au nici o valoare economică. Mitteleuropa, subspecie vieneză a conceptului pangermanist, este însă o poveste actuală. ...

"Ținutul" ținut

Să nu uităm. Povestea cu așa-numitul Ținut secuiesc care s-ar sufoca de banii luați de București: Harghita și Covasna sunt primitori neți de la bugetul de stat. 59,5% din bugetul Consiliului județean Harghita vine de la București, respectiv 60,5% din bugetul CJ Covasna. ([Gândul, 31 iulie 2011](#))

Problema

Într-adevăr, România are o economie dezechilibrată. Dar *în nici un caz nu se pune problema unor transferuri de venituri dinspre "județele transilvănene muncitoare" spre "sudul care face politică destructivă", spre "mitici"*. Pentru cine e îngrijorat că "se ocolește modernizarea Transilvaniei", e limpede din primul grafic că există câteva județe care trag după ele toată regiunea, inclusiv România. *Primul contributor la PIB-ul României nu sunt județele din Transilvania ci, cele din Sudul României*, în special București, Constanța, Ilfov, Argeș. Cu o medie a valorii economice produse pe județ de 16,27 miliarde lei, Sudul este înaintea celor din Transilvania, unde media valorii economice este de 11,08. Moldova are, din nou, nevoie de ajutor, media valorii economice pe județ fiind de doar 8,92 miliarde lei. Problema este, deci, Moldova. Guvernul de la București trebuie să urmărească cu mult mai mare atenție efectele de relație generate de transferurile naționale către Moldova. Dacă este să vorbim despre regionalizare, discuția trebuie mutată dinspre "patriotismul ardelenesc" și "modernizarea Transilvaniei" spre ridicarea Moldovei. Dar pentru asta ne trebuie alt tip de jurnalism și, bineînțeles, alt tip de vector în peisajul media: unul centrat pe problemele reale ale spațiului românesc.

Pentru că, iată, problema Moldovei nu este doar una regională. România are grave probleme cu tipul de exporturi: "exporturile nu pot constitui baza relansării economiei pentru că productivitatea în sectoarele orientate către export este mai mică decât productivitatea în sectoarele orientate către consum intern, chiar și în condițiile crizei economice ... ." ([Barometrul productivității muncii](#), p.38) România are grave probleme cu trenanta neintegrare a agriculturii în circuitul economic național (forța de muncă ocupată 28,7%, contribuția la PIB de 7% - idem, p.7). Problema rurală, tragedia țăranului și a satului ... pentru a doua oară înfundați în istorie prin ignorarea lor. Pe lângă problema rurală, România înregistrează grave dezechilibre industriale, în sănătate și educație. Lumea muncește, dar prost și fără socoteală. Vorba lui Manoilescu. Aceasta este adevărata problemă. Organizarea muncii, nu reorganizarea administrativă. În ce tratat de economie/management se pomenește despre necesitatea reorganizării administrativ-teritoriale a statului pentru creșterea productivității muncii?

Problema de fond a României este că niciodată după 1944 nu a fost lăsată să-și găsească drumul. Înainte de 1989 a fost dictatura comunistă. După 1989 au fost diletantismul și mediocritatea. De fiecare dată societatea românească a fost "tratăată cu reformă". Rezultatul, deja vizibil. Județe întregi

cuprinse de sărăcie. Și nu, cele mai multe nu sunt din Transilvania. Societății românești îi trebuie timp să se adune. Fenomenul se numește în economie "efecte de relație".

România liberă, 22 nov. 2012, "Federalizarea României: exces electoral sau soluție", de Sabina Fati, <http://www.romanalibera.ro/opinii/editorial/federalizarea-romaniei-exces-electoral-sau-solutie-284788.html>

Vladimir Roșulescu - Istorie, 11 iunie 2011, "România - politici criminale de maghiarizare forțată prin legislație în Transilvania", <http://vladimirrosulescu-istorie.blogspot.ro/2011/06/romania-politici-criminale-de.html>

Econtext.ro, 25 aug. 2011, "Analiza. Topul județelor din România după valoarea lor în bani. ...", <http://www.econtext.ro/dosar--2/analiza/topul-judetelor-din-romania-dupa-valoarea-lor-in-bani-vezi-cat-valoreaza-fiecare-judet-si-cu-cat-se-va-imbogati-in-acest-an.html>

Știri de Cluj, 31 iul. 2011, "Clujul este pe locul trei în topul județelor care primesc cei mai puțini bani înapoi din impozitele plătite", <http://www.stiridecluj.ro/economic/clujul-este-pe-locul-trei-in-topul-judetelor-care-primesc-cei-mai-putini-bani-inapoi-din-impozitele-platite>

Gândul, 31 iulie 2011, "'Harta banilor din România, pe județe...'", <http://www.gandul.info/financiar/exclusiv-gandul-harta-banilor-din-romania-pe-judete-vezi-aici-cat-primeste-inapoi-judetul-tau-din-impozitele-platite-statului-8549493>

coord. Liviu Voinea, Lucian Albu, *Blocul Național Sindical*, "Barometrul productivității muncii", București, 2011, <http://www.bns.ro/wps/wcm/connect/df6ebf67-72eb-48d2-b7a1-96791692f710/Barometrul+productivitatii+muncii.pdf?MOD=AJPERES&CACHEID=df6ebf67-72eb-48d2-b7a1-96791692f710>

Concret, despre modernitate. Maternitatea la locul de muncă, tinerii și însingurarea

Mersul în jos pe scara evoluției? *The Economist* 25 aug 2012a

Dincolo de problemele cotidiene, care depind în bună măsură de abilitățile noastre personale, sau de competențele celor care ne conduc, mai este un curent al realului la care nu prea avem acces. Este vorba de timpul lung. A controla reproducerea timpului lung presupune puteri dincolo de

posibilitățile noastre: Tonybee vorbea despre societățile-timpurile crisalidă care se nasc în interiorul unor noi biserici.

Trei lucruri de persistentă poticneală mi-au atras atenția cu privire la termenul lung a modernității – definită ca eliberare a omului prin producția și consumul de masă (de bunuri și parteneri), raționalizare-birocratizare (inclusiv prin tehnologie). Aceste trei lucruri sunt *maternitatea*, *munca* și *sociabilitatea* (cum se țin împreună indivizii). Succesul unei specii nu depinde doar de inteligența particularilor cât mai ales de capacitatea inșilor de ... a se constitui în specie și a o duce mai departe. Neodarwinismul recunoaște succesul selecției naturale folosind termenul de *potențial inclusiv*: specia supraviețuiește nu numai prin abilitatea de supraviețuire individuală (*fitness*), cât prin capacitatea de a facilita viitorul altor indivizi, de unde și denumirea de *potențial inclusiv* (Hamilton).

Maternitatea este în vădită opoziție cu modernitatea. În modernitate, maternitatea este un obstacol în calea carierei femeii. Așa se citesc acum statisticile privind forța de muncă ocupată de sex feminin. Sensul feminității rămâne undeva suspendat, în drepturile generale ale insului de a face ce dorește. Diferența dintre femeie și bărbat este însă una fundamentală: feminitatea are ca finalitate directă și imediată viitorul prin copil. Munca în societățile industriale și postindustriale trece peste mamă și copil, deci peste familie, cu imperturbabilitatea de șenilă a benzii rulante. Familia nu are valoare decât ca și consumator. Ceea ce contează este eficiența monetară a insului: orice întârziere a benzii rulante se măsoară în minute/milioane de dolari pierdere. Corporația modernă nu are instrument pentru a integra miracolul mamei cu copil: întotdeauna o mamă va avea de înfruntat imperativul *înfățișării* la locul de muncă – așa numitul *face time*, al cunoscutului slogan „să te vadă șeful că lucrezi”. Locul de muncă este un spectacol (și nu este așa? Ce este marketingul?, vezi criza instrumentelor *derivate* etc.), ca și societatea de altfel, după arată Goffman (*The Presentation of Self in Everyday Life* (1959)). Există și excepții, liderul încă nevalidat al Yahoo, Marissa Mayer, trebuie să nască în Octombrie, fiind singurul director executiv cunoscut al unei supercompanii care ... așteaptă să nască. Rămâne de văzut dacă va reuși să salveze Yahoo! cu copilul pe genunchi (*The Economist*, 25 aug. 2012a).

Dacă în SUA, coliziunea dintre maternitate și muncă înseamnă că doar 28% dintre femei ajung în funcții de management senior, 14% în consilii executive și doar ... 3% în funcția de director executiv, în Europa reprezentarea acestora este și mai slabă. Toate acestea deși femeile sunt, în media țărilor dezvoltate, cu 5% mai educate decât bărbații (studii superioare, *The Economist*, 26 nov. 2011). În timp ce femeile *aleg* maternitatea, societatea a rămas blocată într-o formă de organizare a muncii care le pune în opoziție destinul cu capacitatea de muncă. *The Economist*, de pildă, este limpede: „cel mai mare obstacol în calea carierei [feminine] sunt copiii.” (*The Economist_a*). Ați auzit de vreo politică UE de promovare a familiei și a maternității? Avem însă politici UE de „cote pentru femei”, întocmai ca în promovarea femeii în munca socialistă (*The Economist*, 10 martie 2012).

Tinerii. Mai sunt și alte paliere în care modernitatea se află pe traiectorie de blocaj cu aspirațiile insului: demografia tânără. La nivelul țărilor dezvoltate (OECD), șomajul în rândul tinerilor (15-24 ani) e de 2 ori mai mare decât restul populației active (25-54 ani), fiind cea mai mare rată de după 1976 (*The Economist*, 10 sept. 2011a). În Franța, unde șomajul în rândul acestei categorii a crescut într-un singur an cu aproape 4% (2011: 23,3% față de 2010 19,6%, *The Economist*, 10 sept. 2011b), ministrul afacerilor interne tocmai a proclamat împărțirea Franței în 15 *zone de securitate prioritare*. Într-adevăr, opusul realizării insului *prin muncă* este violența. Aspirațiile blocate cronic fracturează societatea. Așa a ajuns Franța ca, în timp de pace, să fie împărțită în zone de securitate, adică zone întinse unde te poți aștepta să iei bătaie pe stradă, indiferent de escorta polițienească (BBC, 14 august 2012). În particular, situația din Franța, care la începutul secolului XX încă mai era luminatorul Europei, trimite și la *dovada clară* a eșecului modernizării prin tezele postmoderniste privind „multiculturalitatea”, raportul dintre etnicitate, ins, națiune, stat, libertate, muncă și societate. De ce să mai trimit studenți acolo? Poate doar să învețe despre *cum nu se face modernitatea*.

Nu în ultimul rând, impasul modernității este concludiv ilustrat de *rata însingurării*. Aproximativ 34% dintre occidentali vor locui singuri până în 2020, de la 30% în 2010, la nivel mondial **fiind considerați**

grupul demografic cu cea mai mare creștere („the fastest-growing household group in most parts of the world”). Ca urmare a „europenizării” de succes, rata însingurării (gospodării cu o singură persoană) va face un salt rapid în Europa de Est: de la puțin peste 20% în 2000, la aproape 30% în 2020 (*The Economist*, 25 aug 2012b). Modernitatea se extinde cu repeziciune violentă și în lumea arabă, în Emirate de pildă, 60% dintre femeile de peste 30 ani fiind singure, silind statul la acțiune (?) (ibidem). Este adevărat, a sta singur nu e același lucru cu a te simți singur. Dar să nu facem sofisme aici. Omul nu e un lunatic: e făcut să trăiască împreună – ceea ce se numește *sociabilitate*. Tocmai de aceea, toată lumea este de acord că singura soluție este reconsiderarea iubirii romantice *stabile* – cea mai eficientă formulă biosocială a umanității (sănătate psihologică și fiziologică, ibidem).

Pentru W.D. Hamilton, vezi I. Ungureanu, „Paradigme ale cunoașterii societății”, Humanitas, București, 1990, p.25

The Economist, 26 nov. 2011, „Special report: Women and work. A world of bluestockings. Women are now more highly educated than men, but they don't get the jobs to match.”, <http://www.economist.com/node/21539926>

The Economist, 10 sept. 2011a, „Special report: The future of jobs. The great mismatch. In the new world of work, unemployment is high yet skilled and talented people are in short supply”, <http://www.economist.com/node/21528433>

The Economist, 10 sept. 2011b, „Special report: The future of jobs. The great mismatch. In the new world of work, unemployment is high yet skilled and talented people are in short supply.”, <http://www.economist.com/node/21528433>

The Economist, 10 martie 2012. „Women in business. Waving a big stick. Quotas for women on boards in the European Union are moving a little closer”, <http://www.economist.com/node/21549953>

The Economist, 25 aug. 2012a, „Schumpeter. The mommy track. The real reason why more women don't rise to the top of companies”, <http://www.economist.com/node/21560856>

The Economist, 25 aug. 2012b, „Singletons. The attraction of solitude. Living alone is on the rise all over the world. Is this bad news? <http://www.economist.com/node/21560844>

BBC, 14 august 2012, „French riots: Amiens crowd jostles Manuel Valls”, <http://www.bbc.co.uk/news/world-europe-19261885>